

Lubba Runt

Nr 2, 2023

<http://spangafolkdansgille.se>

Vägen till våren

Säl och videkissar, snödroppar, blåsippor och vitsippor visar vägen till våren. Varje gång de gröna skotten och ludna knopparna skymtas, tänds samma hopp om ljusare tider. Vi har alla, både blomster och människor, övervintrat i olika grader av köld och möjligheter till sysselsättning. De blivande blomstren gror, uthärdar kölden stilla och tålmodigt medan vi ovan jord gnor för att hålla värmen.

Vi som dansar har lärt oss att de allra enklaste små danssteg tar både kropp och själ till en behagligt förhöjd temperatur. För den oinvigde kan höjden te sig något avlägsen, när vi inbjuder till samkväm på ett tämligen halkfritt dansgolv i en fönsterlös källarlokal. Men för oss i Spånga folkdansgille är det "hemma." En plats där vi trivs, tränar och snirklar oss fram i Malins nykomponerade turer, varvat med en och annan av Birgittas gillesdanser.

En av vinterns värmande aktiviteter var en välbehövlig inventering. Och oj vad mycket skojigt vi fann i gömda skrymslen: Käpphästar, båtar, liar och skäror, åror, en spettekaka och ett storsjöödjur. De bara låg där och väntade på att få nya användningsområden...

Och hur kan vi förmäna dem det! Så, inte precis med pukor och trumpeter, men i alla fall med stor frenesi, började vi skissa på ett nytt Sagospel att framföras om knappt ett år. Vi siktar på Spånga Folkans A-sal till att börja med men det är ju bara trädtopparna...

Som folkdansare följer vi förstås den viktiga danskalendern där det lyser rött både den sjätte juni och midsommarveckan. Men vi är vana vid parallella universum och övar redan flitigt inför juni månads begivenheter.

Vi hälsar alla varmt välkomna att delta i nationaldagsfirandet på Spånga Torg och midsommarfirandet vid Spånga kyrka...

"...och se så många blommor som redan slagit ut på ängen..."

Torsten, Birgitta och Marianne

Årsfesten – 2023-03-25

Äntligen dags för den förlösande årsfesten som tillika ska var en vårfest, men i år har våren gäckt oss rejält. 61 personer hade sökt sig till Spångafolkan och förutom de inbjudna från Vällingby, Skördegillet och Viksjö hade i år även Veteran-kören fått en chans. Att kombinera sång och dans har aldrig varit fel! Sorlet från de minglande i foajén la sig en kort stund när ordförande hälsade alla välkomna och dessutom fått klartecken från köket att det var dags.

En vacker buffé med olika skinkvarianter och rostbiff garnerat med olika frukter och potatissallad till det fanns att välja bland. När första mättnadskänslan lagt sig och vinet/ölen gjort sitt var det dags att sjunga. Här har vi en sångfröken som vill att vi sjunger utan texthäfte direkt ur minnet. Och tänk så många sånger man kommer ihåg trots allt. Kvällens musiker, Janne kunde också ge lite stöd. Även Veteran-kören fick visa upp sig med favoriten "Bort allt vad oro".

Det hade utlovats en överraskning och de som tillhörde de ovetandes skara med hela foajén full av ungdomar, fick nu uppleva en föreställning av Kindahls elevers akrobatiska showdans när den är som bäst. Endast 2 pojkar bland de 30 flickorna. En grupp var något äldre men lika fartfyllda. Alla belönades med var sin ros, mycket passande.

Utan att ha tagit ett enda danssteg för att lämna plats för den stora kakbuffén var det nu dags för den. Här gällde inte 7 sorters kakor som vid finare kalas när förra seklet var ungt, utan förutom en jättestor tårta mjuka kakor med olika smaskiga "täcken" och småkaksfavoriter.

Nu gällde det att sätta fart på dansen och Janne var mer än beredd. Det lilla dansgolvet fylldes snabbt eftersom vi inte makade undan borden. Till att börja med blev det danser där alla kunde vara med. Under en timme pågick dansen och Janne lät oss få önska danser emellanåt. "Landskrona" med massuppställning är en klar favorit.

När festen var slut klockan 22 var även de allra danssugnaste nöjda och alla kunde gå ut i natten med en bra känsla i kroppen efter en rolig, innehållsrik och annorlunda festkväll. Stort TACK till festarrangörerna.

Foto Marianne Ö

Angela

Lösning av Rutas Rutor

	S	UT-MARK	GESART	A	D	SHURRA	R	ELVA	L	SHURRA	SI	K	F
S	O	V	A	N	D	E	R	A	R	A	R	A	R
R	E	T	A	T	A	T	A	T	A	T	A	T	A
M	A	L	K	A	T	O	M	E	R	P	R	E	L
F	I	S	K	R	A	N	A	R	S	P	E	L	A
A	D	R	A	E	L	A	K	A	S	T	I	N	F
J	U	L	B	O	R	D	T	A	P	A	S	T	A
U	L	L	I	G	A	S	E	S	P	I	R	O	V
L	A	R	E	R	A	R	A	R	A	R	A	R	A
S	P	A	N	A	R	V	A	R	A	R	O	I	D
O	N	T	O	V	A	N	S	N	A	C	K	A	D
A	R	G	A	D	A	N	S	K	A	N	I	N	S
K	O	R	O	R	G	E	L	M	U	S	I	K	E
S	A	L	T	A	R	E	O	R	K	A	R	M	T

Fårbajs konserverade läderskor 3 500 år f.Kr.

(En högst ovetenskaplig betraktelse över skor!)

Skor använder vi varje dag, de finns i varianter i hela världen. Vi tar dem som självklara. Vi köper skor och travar ut i livet med dem. Helt enkelt en oundgänglig vardagsvara. Men vem/vilka och var "uppfanns" skon?

När det är vinter och kallt rotar vi fram våra varmaste stövlar och kan gå ut och njuta av en vacker vinterdag. Men vi behöver inte gå alltför långt tillbaka i tiden, så ser skodonen inte särskilt betryggande ut. För den som hade råd fanns pjäxor och raggsor mot kylan. Men i vissa familjer fanns inte skor till alla. Man fick snällt turas om att gå ut när kölden satte in.

Det finns otaliga bild- och textbevis på att skomakare och skor i olika utvecklingsstadier funnits i många hundra år. Här kan vi tacka arkeologer som grävt fram och dokumenterat sina fynd.

Damkänga mycket vanlig i 1900-talets början Teckning J.W Wallander 1862

Av dessa bilder förstår vi att man även på varmare breddgrader hade behovet att täcka fotsulan. Marken blev alldeles för het. Vi har nog alla känt av brännhet sand och behovet att snabbt söka svalka.

Kanske även Lucy, ni vet den lilla en-meters-människan som levde i Etiopien för cirka tre miljoner år sedan, kan ha använt någon form av fotbeklädning. Hon lär ha fallit från ett träd (!?) och avlidit av skadorna. Kan egyptiska flip-flops med lädersula ha varit boven i dramat. Arkeologer har hittat flip-flop-sandaler som är 3 500 år gamla. Vad säger att sådana inte användes för tre miljoner år sedan!?

I Egypten har man funnit rester av 7 000 år gamla sandaler, tillverkade av palmblad och papyrus. För lika länge sedan gick folk i Kina och Japan med sandaler av risstrån och i Indien använde man träsandaler. I Nordamerika gick urbefolkningen omkring i mockasiner sedan flera tusen år tillbaka. (Minns ni "Den siste Mohikanen" av James Fenimore Cooper?)

Oxmulesko 1500-tal

Vi läser om tidiga världsomsegare i historien som förde med sig spännande föremål hem från andra kulturer. Men de allra flesta människor var bofasta, de var fast i sin bygd och kom inte så långt ifrån hemmets hård och torva. Människor klädde sig efter läge och årstid och använde de material som fanns i närområdet.

Hos oss i den kyliga nord, hade lädret den bästa motståndskraften och hållbarheten. Det fordrades lite mer arbetskraft och tid, men tillgången till djurhudar för skotillverkning, lär ändå ha varit tämligen god, både bland vilt och tamboskap.

Arkeologer (igen) har hittat en 5 500 år gammal lädersko i Armenien. Man har kommit fram till att skobehövande till att börja med tog en bit läder, fodrade stycket med gräs, halm eller ull och band fast det på fot och ben med läderremmar. Att denna armeniska sko var så väl bevarad berodde på att ett lager fåravföring hade förseglat skon i en lufttät miljö.

Armenierna visste naturligtvis ingenting om att deras skoremmar under senare århundraden skulle bli högsta mode både bland soldater och de högre stånden. Ju högre upp på benet snörningen gick, desto elegantare och förnämre ansågs man vara. Det märkliga var att detta enbart gällde män. Kvinnor fick inte visa mer än möjligen en skymt av vristen!

Inte heller hos 1500-talets svenska allmoge var skomode något eftersträvt. Man ville bara försöka hålla sig varm. Här tillverkades skor som kallades svenskskor, becksömsskor och näverskor. Detta var lågskor med kraftiga mellansulor av näver och underst en lädersula, allt fastsytt med becktråd. Becktråden tillverkades av lingarn som smordes in med beck. Man får förmoda att dessa skor användes både i arbete och till dans bortåt vägen...

Skor med becktråd vet man tillverkades på 1500-talet och utvecklingen har förstås gått stadigt framåt. På den här tiden tog det en skomakare ungefär 40 timmar att göra ett par stövlar. I slutet av 1800-talet i takt med industrialiseringen, uppfanns symaskiner för skor och tillverkningstiden sjönk till bara ett par timmar per skopar.

Symaskinen sågs inte med blida ögon av den traditionella skomakaren. Han såg denna snabbtillverkning som ett stort fuskverk och han förlorade förstås också många kunder.

Höglackade skor började komma på 1600-talet och då först bland män inom aristokratin. Som ryttare var det också praktiskt med en klack på stöveln eftersom

det gav mer stadga i stigbygeln. Att gå med höga klackar medförde också ett mer värdigt sätt att gå. De besuttna tyckte sig höja sig ännu mer över allmogens krökta ryggar. Skorna pryddes gärna med rosetter eller glittrande spännen.

Enligt mitt lekmanöga och de bildbevis som finns, tycks det tidiga skomakerskrået ha missat att folk har en hålfot. Det gick nog an innan man började experimentera med klackar. Men med klackens införande var sulan fortfarande lika rak. Först på 1800-talet tycker jag mig skönja en antydning till böjd sula.

”Den vet bäst var skon klämmer, som har den på!” Ett ordspråk som säger lika mycket som en bild. Min egen lilla fundering är hur människan genom tiderna har ”tyat” utveckla samhället på så många plan, till efterkommandes fromma, och hela tiden i så illa passande skor.

Malins skor är handgjorda och hör till folkdräkten från Skogs socken i Hälsingland. Hälsinglands landskapsblomma, Linblomma, är inpräglad på spännet.

Näbbskor började tillverkas av samer och av det material som fanns närmast till hands, renskin. Man vet att dessa skor har tillverkats ända sedan 1500-talet och stoppades med torkat gräs och höll användaren varm och torr. De hölls på plats av vävda band som lindades runt ankeln. Tanken bakom själva näbben var att hålla skidorna på plats.

Folkdanssskor har följt samma utvecklingskurva som skor i övrigt. Skillnaden är kanske att här har bevarats en helt fotriktig sko, om än inte med sviktande sula. En stor del av dessa skor tillverkas i Italien och är helt handgjorda. (Vi skickar en hälsning till forna tiders skomakerskrå).

Enligt Knulps på Kungsgatan, hemsida har skon en läderbindsula och gummiklädd yttersula av läder samt en stadig träklack. Det fina hantverket medför förstås att de inte tillverkas i överupplaga och att man får trava flera gånger till Knulp för att få köpa ett åtråvärt nytt par danssskor att vårda efter värde. Här sluter jag min lilla betraktelse över våra oundgängliga fotbeklädnader. Vad finns mer att önska i skoväg? Jo, möjligen ännu en otippad nyhet från USA: Skor med inbyggd GPS. De kallas för ”Smarta skor” och är tänkta för personer med demens för att de lätt ska hitta hem och för oroliga anhöriga att kunna se var den ”äventyrlige” befinner sig.

”Döm ingen förrän du gått en mil i hans mockasiner” är knappast ett aktuellt ordspråk, men man kanske vill införskaffa ett par och gå på en sällskaplig promenad!

Marianne Österlind

Källor: Ernfrid Jäfverts ”Skomod och skotillverkning från medeltiden till våra dagar” 1938. Wikipedia och Knulps hemsida

Hasse Karlsson

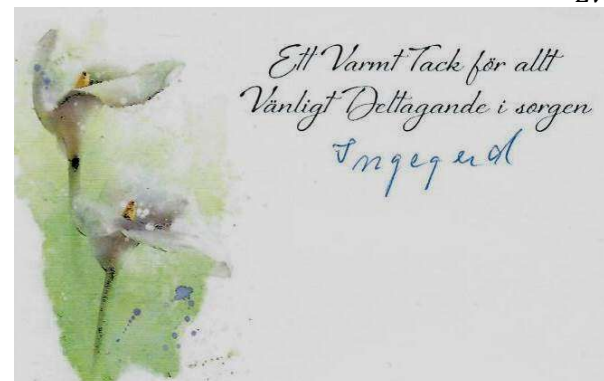
Vår fine dansvän Hasse Karlsson har lämnat oss.

Hasse var en hängiven medlem i Spånga folkdansgille under många år. Hasse med gode vännen Hasse Linder, de kallades för ”Hassarna,” var under sin långa aktiv tid ett begrepp i gillet. De ställde alltid upp och utgjorde under många år hela lokalkommittén. De kom först och gick sist och vårdade sig om både lokal och inredning.

Hasse Karlsson var en genuin stöttepelare i gillet och skötte bland annat troget gilletts loppis på julmarknaden under alla år. Vi minns Hasse som en glad och vänlig person, full av underfundig humor. Vad inte alla kände till var att han gärna sjöng och spelade gitarr.

Det var fint att vi fick ha Hasse i Spånga folkdansgille under så många år. Hasse var en uppskattad person som det var lätt att tycka om. Han är saknad!

Eva och Anna-Greta

Eftersnack maj 2023

Äntligen är våren här, som vi har längtat.

Halka och snöslask försvinner. Ljuset återvänder. Man klarar sig utan lampor flera timmar i sträck runt lunchen. I ett hörn med sol och lä kan man lätta på dunjacka och fleece-väst utan att ådra sig förfrysningsskador. Växter gör sin plikt = växer. Man kan äntligen byta dubbdäcken mot lite tystare variant. Har man riktig tur kommer nya innevånare till fågelholken av Torstens modell. Hoppet om en angenäm sommar börjar spira. Bara positivt --- eller?

När man efter en dryg timmes tungt arbete visat att man är "en riktig karl" och bytt till sommarhjulen på bilen så är det dax att byta till nytt däck och slang på det punkterade cykelhjulet. Vilket av dem?

Bakhjulet såklart! Det är mycket smutsigare än framhjulet och mycket svårare att demontera och montera. Sedan har vi den härliga vårluften, hela april, sandstormarnas månad då alla rester av halkbekämpningen virvlar upp så fort ett fordon passerar. Ohälsosamt på riktigt! Grand final, aprilstil, är att en brasa värmer kroppens framsida till 200 grader och en nordanvind blåstrar nacken med snölopp och hagel och en statistiker berättar för dig att temperatures medeltal är angenäm.

Lite kom ihåg

Maj

13	lördag	Spånga Torg. Vi visar att Spånga Folkdansgille finns
31	onsdag	Endagsresa till Landsort

Juni

19	måndag	Genrep inför midsommarveckans dansupdrag
20	tisdag	10.30 Minnesträffen, Älvkvarns väg 1
20	tisdag	14.00 Brommagården
21	onsdag	13.30 Norrgården, Sollentuna
22	torsdag	14.00 Skoga
23	fredag	13-16 Midsommarafton Spånga kyrka

Lubba Runt

NR 2 MAJ 2023, ÅRGÅNG 47

är medlemsbladet för
Spånga Folkdansgille

Redaktion

Marianne Österlind
Torsten Högglund
Birgitta Högglund

Produktion

Torsten Högglund

11 september 2023

är sista dagen för bidrag till
nästa nummer av

Lubba Runt

Sänd ditt bidrag till

Marianne Österlind
Bennebolsgatan 22
163 50 Spånga
070 755 70 73
Marianne_o@
spangafolkdansgille.se
eller
Torsten Högglund
torsten_h@
spangafolkdansgille.se

Spånga Folkdansgille

erbjuder gammeldans, gilledans och folkdans varje vecka under säsongen. Vi vill också öka intresset för svensk bygdekultur genom hantverk, folkdräkter, sång och musik. Verksamheten bedrivs huvudsakligen i Spånga Folkan. Gillet grundades 1976 och är medlem i Svenska Folkdansringen.

Vårt folkdanslag ger uppvisningar vid offentliga arrangemang och för företag och organisationer. Vi svarar för midsommarfirandet vid Spånga kyrka och medverkar i Julmarknaden på Spånga Torg. I samband med julgransplundringar och liknande festligheter leder vi ringdanser och lekar.

För våra medlemmar arrangerar vi resor inom och utom landet, danshelger och fester, allt för att främja sammanhållning och gott kamratskap.

Spånga Folkdansgille

c/o Margareta Warholm, Gränsvägen 14, 163 52 Spånga

Danslokal: *Spånga Folkan, Spångavägen 353.*
Dansledare: *Malin Lennartsson*

Beställning av dansuppvisningar och lekledning:
Angela Enfors, 0702 24 83 72 eller
angela_e@spangafolkdansgille.se.

Postgiro 38852-0

Hemsida: <http://spangafolkdansgille.se>

Spånga Folkdansgille

har 2023 följande kontaktpersoner

Styrelse

Ordförande	Erik Enfors	0730 404 033	ordfor@spangafolkdansgille.se
Sekreterare	Margareta Warholm	0730 769 381	info@spangafolkdansgille.se
Ekonomiansvarig	Christer Persson	076 846 5502	kassor@spangafolkdansgille.se
Ledamot	Marina Wendel	0708-36 99 92	marina_w@spangafolkdans.se
Ledamot	Angela Enfors	0702 248 372	angela_e@spangafolkdansgille.se
Suppleant	Len-Mari Bostam	070-512 1837	lenmari_w@spangafolkdans.se
Suppleant	Eva Askberger	0738 163 735	eva_a@spangafolkdansgille.se

Sammanställande

Dans och musik	Malin Lennartsson		malin_l@spangafolkdansgille.se
Dräkt	Gunnel Petersson	760 99 55	gunnel_p@spangafolkdansgille.se
Julmarknadsgruppen	Anna-Greta Dahl	073 0723715	anna_greta@spangafolkdansgille.se
Fest/sociala aktiv.	Eva Askberger	0738 163 735	eva_a@spangafolkdansgille.se
Lubba Runt	Marianne Österlind	070 755 7073	marianne_o@spangafolkdansgille.se
Lokalkommittén	Carl Warholm	072 945 5029	carl_w@spangafolkdansgille.se
Sång	Marina Wendel	0708-36 99 92	marina_w@spangafolkdans.se
PR/Web	Erik Enfors	0730 404 033	erik_e@spangafolkdansgille.se